

PARTEA GENERALĂ

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Principii generale

Art. 1. Legalitatea incriminării. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

C. pen. 1969

- *Art. 2. Legalitatea incriminării.* Legea prevede care fapte constituie infracțiuni, pedepsele ce se aplică infractorilor și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte.
- *Art. 11. Netroactivitatea legii penale.* Legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

OBSERVAȚII

În NCP legalitatea incriminării a fost consfințită într-un text separat de legalitatea pedepsei, fiind reluată structura art. 7 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare Convenția sau Convenția europeană).

În cazul infracțiunilor continue sau continuate incriminate pentru prima oară de către legea nouă (spre exemplu, infracțiunea de violare a vieții private, prevăzută de art. 226 NCP) a căror executare a început sub imperiul C. pen. 1969 și s-a epuizat sub legea nouă, instanța va avea în vedere numai actele săvârșite după intrarea în vigoare a NCP^[1]. Atunci când fapta acuzatului este prevăzută ca infracțiune atât sub imperiul legii vechi, cât și sub imperiul NCP, instanțele pot aplica întregii activități infracționale epuizate sub legea nouă dispozițiile NCP, chiar dacă acesta din urmă prevede limite de pedeapsă mai ridicate^[2] [o situație de fapt similară cu cea analizată de către Curtea Europeană în cauza *Rohlena c. Republicii Cehe* se regăsește și în NCP, respectiv atunci când inculpatul săvârșește în formă continuată infracțiunea de lovire sau alte violențe împotriva concubinei sale, faptă care constituie infracțiunea de violență în familie prevă-

^[1] CEDO, *Veeber c. Estoniei* (nr. 2), cererea nr. 45771/99, par. 31. Toate hotărârile CEDO citate în cele ce urmează se pot consulta pe site-ul www.echr.coe.int.

^[2] CEDO, *Rohlena c. Republicii Cehe*, cererea nr. 59552/08, par. 37.

zută de art. 199 alin. (1) NCP, întrucât concubinul, potrivit art. 177 lit. c) NCP, este asimilat membrului de familie].

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. (1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

C. pen. 1969

- *Art. 2. Legalitatea incriminării.* Legea prevede care fapte constituie infracțiuni, pedepsele ce se aplică infractorilor și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii acestor fapte.
- *Art. 11. Neretroactivitatea legii penale.* Legea penală nu se aplică faptelor care, la data când au fost săvârșite, nu erau prevăzute ca infracțiuni.

LPANCP

- *Art. 7.* Ori de câte ori o normă în vigoare face trimitere la una sau mai multe infracțiuni prevăzute de Codul penal din 1969 sau de o lege specială modificată prin dispozițiile prezentei legi, trimiterea se consideră făcută la infracțiunea sau infracțiunile prevăzute de legea nouă, având aceleași elemente constitutive.
- *Art. 11.* Dispozițiile art. 62 din Codul penal privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării în vigoare a acestuia și nu vor fi avute în vedere pentru determinarea legii penale mai favorabile.
- *Art. 12. (1)* În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă.
(2) Pedeapsa complementară prevăzută la art. 55 lit. c) din Codul penal nu se aplică în cazul infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a acestuia.
- *Art. 236.* Dispozițiile părții generale a Codului penal, precum și dispozițiile generale ale prezentei legi se aplică și faptelor sancționate penal prin legi speciale, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

OBSERVAȚII

Față de C. pen. 1969, a fost extins domeniul de aplicabilitate a principiului legalității și asupra măsurilor de siguranță și a măsurilor educative, legiuitorul renunțând la soluția retroactivității obligatorii a măsurilor de siguranță și educative prevăzute de legea nouă, astfel cum prevedea art. 12 alin. (2) C. pen. 1969.

Subliniem că, independent de legea penală mai favorabilă, instanța trebuie să respecte principiul legalității sancțiunii și să nu aplice o pedeapsă accesorie, complementară sau o măsură de confiscare care nu era prevăzută de legea în

vigoare la momentul săvârșirii faptei^[1] [spre exemplu, cazul de confiscare prevăzut de art. 112 lit. c)]. Astfel, instanțele nu trebuie să realizeze o aplicare strictă a art. 12 alin. (1) LPANCP, chiar actul normativ conținând o excepție de la această regulă, respectiv prevederile art. 12 alin. (2) LPANCP privind aplicarea pedepsei complementare a publicării hotărârii judecătorești. Regula este valabilă *a fortiori* și pentru pedepsele principale, o consfințire în acest sens fiind art. 11 LPANCP privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii.

Prin urmare, în ipotezele amintite, dar și în alte cazuri nereglementate, chiar dacă legea mai favorabilă din punctul de vedere al pedepsei principale este NCP, instanța nu poate aplica acele pedepse complementare, accesorii, măsuri de siguranță sau educative (mai severe) prevăzute de legea nouă, dar nereglementate de C. pen. 1969.

Capitolul II. Aplicarea legii penale

Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp

Art. 3. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

C. pen. 1969

- *Art. 10. Activitatea legii penale.* Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

LPANCP

- *Art. 5. (1)* Atunci când o normă penală face trimitere la o altă normă determinată, de la care împrumută unul sau mai multe elemente, modificarea normei completatoare atrage și modificarea normei incomplete.
(2) În cazul abrogării normei completatoare, norma incompletă va păstra elementele preluate de la aceasta, inclusiv limitele de pedeapsă, în forma existentă la data abrogării, afară de cazul în care legea dispune altfel.
- *Art. 6.* Decăderile, interdicțiile și incapacitățile decurgând din condamnări pronunțate în baza legii vechi își produc efectele până la intervenirea reabilitării de drept sau dispunerea reabilitării judecătorești, în măsura în care fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea este prevăzută și de legea penală nouă și dacă decăderile, interdicțiile și incapacitățile sunt prevăzute de lege.
- *Art. 7.* Ori de câte ori o normă în vigoare face trimitere la una sau mai multe infracțiuni prevăzute de Codul penal din 1969 sau de o lege specială modificată prin dispozițiile prezentei legi, trimiterea se consideră făcută la infracțiunea sau infracțiunile prevăzute de legea nouă, având aceleași elemente constitutive.

^[1] F. Streteanu, *Documentare privind aplicarea în timp a legii penale în condițiile intrării în vigoare a Noului Cod penal*, p. 24, www.just.ro.

OBSERVAȚII

Articolul rămâne neschimbat față de formularea din C. pen. 1969, însă înțelesul noțiunii de *lege în vigoare* este circumstanțiat de către legiuitor în privința normelor incomplete. Astfel, conform art. 5 alin. (1) LPANCP, în cazul în care norma completatoare este modificată, norma incompletă va prelua modificările realizate asupra normei completatoare. În cazul în care norma completatoare este abrogată, legiuitorul a optat pentru supraviețuirea acesteia în mod indirect, prin integrarea sa în norma incompletă, în forma avută la data abrogării.

Precizările realizate de către LPANCP la art. 5 alin. (2) sunt de strictă interpretare, acestea nefiind valabile pentru ipoteza în care norma completatoare a fost declarată neconstituțională în urma unei decizii a Curții Constituționale pronunțate în cadrul controlului *a posteriori* prevăzut de art. 146 lit. d) din Constituția României, întrucât ar duce la nesocotirea deciziei Curții Constituționale.

În ceea ce privește aplicarea art. 6 LPANCP, arătăm că, în cazul în care fapta este incriminată de ambele legi, existând o hotărâre de condamnare definitivă pronunțată sub imperiul legii vechi iar decăderile, interdicțiile și incapacitățile sunt prevăzute de legea nouă, acestea se vor menține până la intervenirea reabilitării de drept sau dispunerii reabilitării judecătorești. Formularea textului nu trebuie să ducă la concluzia că reabilitarea va fi reglementată de C. pen. 1969, instanța urmând să analizeze legea penală mai favorabilă cu privire la această instituție. În cazul în care NCP nu mai sancționează infracțiunea respectivă, atunci ne aflăm în ipoteza unei dezincriminări, caz în care devin incidente efectele prevăzute de art. 4 NCP.

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

C. pen. 1969

- *Art. 12. Retroactivitatea legii penale.* (1) Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz executarea pedepselor, a măsurilor de siguranță și a măsurilor educative, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte, încetează prin intrarea în vigoare a legii noi. (...).

LPANCP

- *Art. 3.* (1) Dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor

constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii.

(2) Dispozițiile art. 4 din Codul penal nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire.

OBSERVAȚII

Din analiza art. 16 NCPP rezultă că este suprimată distincția realizată sub legea veche între lipsa prevederii faptei în legea penală și lipsa unui element constitutiv al infracțiunii. Din această modificare, coroborată cu mențiunea expresă a legiuitorului prevăzută de art. 3 alin. (1) LPANCP, rezultă că suntem în prezența unei dezincriminări și în ipoteza în care se restrânge sfera de incidență a unei anumite infracțiuni, astfel încât fapta comisă de către inculpat nu mai întrunește condițiile impuse de aceasta^[1]. Astfel, pe lângă ipoteza deja acceptată sub imperiul C. pen. 1969 privind dezincriminarea totală a faptei, instanța va constata dezincriminarea și dacă fapta nu mai întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, astfel cum acestea sunt prevăzute de NCP.

Prin intrarea în vigoare a NCP va fi realizată o dezincriminare totală, spre exemplu, în cazul infracțiunilor de cerșetorie (art. 326 C. pen. 1969) și de prostituție (art. 328 C. pen. 1969).

Totodată, va exista o dezincriminare prin limitarea domeniului de aplicare, spre exemplu, în cazul infracțiunii de nedenunțare săvârșite din culpă^[2] sau la nedenunțarea săvârșirii unei delapidări [art. 266 raportat la art. 16 alin. (6) NCP], în cazul vătămării corporale din culpă care a cauzat leziuni traumatice evaluate prin îngrijiri medicale între 11 și 90 de zile, dacă făptuitorul nu se afla sub influența băuturilor alcoolice, a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie infracțiune [art. 196 alin. (1) NCP], precum și în ipoteza refuzului de a se supune testării aerului expirat (art. 337 NCP).

Subliniem că, în oricare dintre cele două ipoteze, dacă dezincriminarea intervine înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, instanța este obligată să dispună achitarea inculpatului, iar organul de urmărire penală, clasarea, în temeiul art. 16 lit. b) NCPP, și, potrivit art. 25 alin. (5) NCPP, instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă. Dacă dezincriminarea intervine după pronunțarea unei hotărâri definitive, instanța va constata că fapta pentru care inculpatul a fost condamnat este dezincriminată, potrivit art. 595 NCPP, raportat la art. 23 LPANCPP.

Din punct de vedere procesual, în cazul în care instanța se află în cursul cercetării judecătorești la momentul intrării în vigoare a NCP, iar fapta dedusă judecății este dezincriminată, instanța va putea reveni asupra probelor încuvi-

^[1] F. Streteanu, *Documentare, op. cit.*, p. 5.

^[2] *Ibidem*.

ințate, constatând lipsa de utilitate în administrarea acestora, conform art. 383 alin. (3) NCPP.

Faptul că o infracțiune nu mai este prevăzută de legea nouă nu înseamnă în mod necesar că aceasta este dezincriminată. Astfel, deși NCP nu mai prevede infracțiunea de primire de foloase necuvenite din art. 256 C. pen. 1969, aceasta a fost înglobată în cadrul infracțiunii de luare de mită prevăzută de art. 289 NCP (v. observații art. 289). Totodată, infracțiunea de abuz în serviciu din art. 297 NCP reunește cele trei incriminări prevăzute de C. pen. 1969 în această materie, respectiv abuzul în serviciu contra intereselor persoanelor prevăzut de art. 246 C. pen. 1969, abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi prevăzut de art. 247 C. pen. 1969, precum și abuzul în serviciu contra intereselor publice prevăzut de art. 248 C. pen. 1969.

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

C. pen. 1969

- *Art. 13. Aplicarea legii penale mai favorabile.* (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea cea mai favorabilă. (2) Când legea anterioară este mai favorabilă, pedepsele complementare care au corespondent în legea penală nouă se aplică în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, iar cele care nu mai sunt prevăzute în legea penală nouă nu se mai aplică.

LPANCP

- *Art. 10.* Tratamentul sancționator al pluralității de infracțiuni se aplică potrivit legii noi atunci când cel puțin una dintre infracțiunile din structura pluralității a fost comisă sub legea nouă, chiar dacă pentru celelalte infracțiuni pedeapsa a fost stabilită potrivit legii vechi, mai favorabilă.
- *Art. 11.* Dispozițiile art. 62 din Codul penal privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării în vigoare a acestuia și nu vor fi avute în vedere pentru determinarea legii penale mai favorabile.
- *Art. 12.* (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă. (2) Pedeapsa complementară prevăzută la art. 55 lit. c) din Codul penal nu se aplică în cazul infracțiunilor comise anterior intrării în vigoare a acestuia.

- *Art. 16.* (1) Măsura suspendării sub supraveghere a executării pedepsei aplicată în baza Codului penal din 1969 se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal, până la împlinirea termenului de încercare stabilit prin hotărârea de condamnare.
(2) Pentru determinarea legii penale mai favorabile cu privire la suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei conform art. 5 din Codul penal, instanța va avea în vedere sfera obligațiilor impuse condamnatului și efectele suspendării potrivit legilor succesive, cu prioritate față de durata termenului de încercare sau supraveghere.
- *Art. 17.* În aplicarea dispozițiilor referitoare la legea penală mai favorabilă intervenită în cursul procesului, o pedeapsă cu suspendarea executării, aplicabilă potrivit Codului penal din 1969, este considerată mai favorabilă decât o măsură educativă privativă de libertate prevăzută de Codul penal.

OBSERVAȚII

Principiul aplicării legii mai favorabile a fost reiterat fără modificări în art. 5 alin. (1), fiind rectificată numai denumirea marginală, pentru a sublinia domeniul de aplicare a articolului, respectiv pentru cauze care nu au fost definitiv soluționate. Totodată, art. 5 alin. (2) LPANCP codifică o opinie jurisprudențială existentă și sub vechea lege cu privire la normele declarate neconstituționale în cadrul controlului de constituționalitate *a posteriori* sau ordonanțele de urgență modificate sau respinse de către Parlament.

Deși art. 7 din Convenția europeană nu prevede în mod expres principiul aplicării legii penale mai favorabile, Curtea Europeană, printr-un reviriment de jurisprudență, a recunoscut obligația instanței de a aplica legea penală mai favorabilă inculpatului dacă există diferențe între legea în vigoare la data săvârșirii faptei și legile penale succesive până la pronunțarea hotărârii definitive^[1].

În privința pedepselor complementare, legiuitorul a renunțat la soluția oferită de art. 13 alin. (2) C. pen. 1969, situația fiind reglementată prin art. 12 LPANCP, urmând ca instanța să aplice pedeapsa complementară potrivit legii identificate ca fiind mai favorabilă în raport cu pedeapsa principală (v. observații art. 2).

Referitor la instituțiile juridice care intră sub incidența legii penale mai favorabile prevăzute de art. 5 NCP, s-a statuat că, în măsura în care aplicarea concretă a unei norme la o speță dedusă judecății, indiferent de ramura de drept căreia îi aparține, aduce o schimbare cu privire la condițiile de incriminare, de tragere la răspundere penală și de aplicare a pedepselor, aceasta va cădea sub incidența legii penale mai favorabile^[2]. În aceeași decizie, Curtea Constituțională a mai arătat că determinarea caracterului mai favorabil are în vedere o serie de elemente, cum ar fi: cuantumul sau conținutul pedepselor, condițiile de incriminare, cauzele care exclud sau înlătură responsabilitatea, influența circumstanțelor

^[1] CEDO, *Scoppola c. Italiei* (nr. 2), Marea Cameră, cererea nr. 10249/03 par. 109.

^[2] În același sens, CCR, Decizia nr. 1470 din 8 noiembrie 2011, publicată în M. Of. nr. 853/02.12.2011.

atenuante sau agravante, normele privitoare la participare, tentativă, recidivă etc. Așa fiind, criteriile de determinare a legii penale mai favorabile au în vedere atât condițiile de incriminare și de tragere la răspundere penală, cât și condițiile referitoare la pedeapsă.

Într-o hotărâre ulterioară, Curtea Constituțională a apreciat că prescripția răspunderii penale este o instituție de drept substanțial, supusă aplicării legii penale mai favorabile^[1].

Determinarea legii mai favorabile trebuie realizată *in concreto*, încadrând fapta dedusă judecății atât potrivit legii vechi, cât și potrivit legii noi. Totodată, instanța va avea în vedere incidența legilor *mixte*, cum ar fi instituția plângerii prealabile [spre exemplu, instanța va lua în considerare că termenul de formulare a plângerii prealabile a fost modificat de art. 296 alin. (2) NCPP la 3 luni].

În cazul în care faptele săvârșite de inculpat constituie pluralitate de infracțiuni din perspectiva ambelor legi, conform art. 11 LPANCP putem distinge următoarele ipoteze: (i) pluralitatea a luat naștere sub imperiul legii noi, caz în care tratamentul sancționator pentru pluralitatea de infracțiuni va fi cel prevăzut de legea nouă; (ii) toate infracțiunile au fost comise înainte de intrarea în vigoare a NCP, caz în care instanța va determina legea mai favorabilă pentru fiecare infracțiune în parte și ulterior va determina legea mai favorabilă pentru tratamentul sancționator al pluralității.

În cazul infracțiunilor continue sau continuate^[2], atunci când fapta acuzatului este prevăzută ca infracțiune atât sub imperiul legii vechi, cât și sub imperiul NCP, instanțele pot aplica întregii activități infracționale epuizate sub legea nouă dispozițiile NCP, chiar dacă acesta din urmă prevede limite de pedeapsă mai ridicate^[3] [o situație de fapt similară cu cea analizată de către Curtea Europeană în cauza *Rohlena c. Republicii Cehe* se regăsește și în NCP, respectiv atunci când inculpatul săvârșește în formă continuată infracțiunea de lovire sau alte violențe împotriva concubinei sale, faptă care constituie infracțiunea de violență în familie prevăzută de art. 199 alin. (1) NCP, întrucât concubinelul, potrivit art. 177 lit. c) NCP, este asimilat membrului de familie].

Ipotezele de aplicare a art. 5 vor fi tratate pe parcursul lucrării în cadrul fiecărei instituții care ridică probleme în acest sens.

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care

^[1] În același sens, CCR, Decizia nr. 1092 din 18 decembrie 2012, publicată în M. Of. nr. 67/31.01.2013.

^[2] CEDO, *Veeber c. Estoniei* (nr. 2), cererea nr. 45771/99, par. 31.

^[3] CEDO, *Rohlena c. Republicii Cehe*, cererea nr. 59552/08, par. 37.

prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.

(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta.

(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă.

(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

C. pen. 1969

➤ *Art. 14. Aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive.*

(1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim. (2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune. (3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii. (4) Pedepsele complementare, măsurile de siguranță, precum și măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă, nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de această lege. (5) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alineatelor precedente.

- *Art. 15. Aplicarea facultativă a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive.*
(1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, iar sancțiunea aplicată este mai mică decât maximul special prevăzut de legea nouă, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită, de persoana condamnatului, de conduita acestuia după pronunțarea hotărârii sau în timpul executării pedepsei și de timpul cât a executat din pedeapsă, se poate dispune fie menținerea, fie reducerea pedepsei. Pedeapsa aplicată nu poate fi coborâtă sub limita ce ar rezulta din reducerea acestei pedepse proporțional cu micșorarea maximului special prevăzut pentru infracțiunea săvârșită. (2) Dispozițiile art. 14 alin. (5) se aplică și în cazul condamnărilor arătate în prezentul articol, executate până la data intrării în vigoare a legii noi, pedeapsa din hotărâre reducându-se cu o treime.

LPANCP

- *Art. 4. Pedeapsa aplicată pentru o infracțiune printr-o hotărâre ce a rămas definitivă sub imperiul Codului penal din 1969, care nu depășește maximul special prevăzut de Codul penal, nu poate fi redusă în urma intrării în vigoare a acestei legi.*
- *Art. 8. Dispozițiile art. 4 se aplică în mod corespunzător și pedepselor aplicate prin hotărâri care au rămas definitive anterior intrării în vigoare a prezentei legi, pentru fapte incriminate de actele normative prevăzute în titlul II.*
- *Art. 13. (1) În cazul amenzilor stabilite definitiv sub imperiul Codului penal din 1969, aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile se face prin compararea amenzii aplicate cu suma ce rezultă din prevederile art. 61 alin. (2) și (4) din Codul penal, prin utilizarea unui quantum de referință pentru o zi-amendă în sumă de 150 lei. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și amenzilor definitive stabilite pentru persoane juridice, în acest caz quantumul de referință pentru o zi-amendă, utilizat pentru aplicarea prevederilor art. 137 alin. (2) și (4) din Codul penal, fiind de 2.000 lei.*

LPANCPP

- *Art. 23. (1) Cererile, contestațiile și sesizările introduse în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, având ca obiect aplicarea art. 4 și 6 din această lege în cazul hotărârilor rămase definitive anterior intrării ei în vigoare, se soluționează după procedura prevăzută în prezentul articol, care se completează cu dispozițiile Codului de procedură penală. (2) Cererile, contestațiile și sesizările privind persoanele aflate în executarea pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate se soluționează de urgență și cu precădere de către instanța corespunzătoare în grad instanței de executare în a cărei circumscripție se află locul de deținere sau, după caz, centrul educativ ori centrul de reeducare. Dispozițiile prezentului alineat se aplică și cererilor, contestațiilor și sesizărilor privind persoanele aflate în amânarea sau întreruperea executării pedepselor sau a măsurilor educative. (3) În cazurile prevăzute la alin. (2), dacă, potrivit Codului de procedură penală, competența ar reveni mai multor instanțe de grad diferit, competența de a soluționa cauza cu privire la toate incidentele la executare privind aceeași persoană revine instanței superioare în grad. (4) Instanța sesizată cu privire la situațiile prevăzute la alin. (2) va examina și rezolva, din oficiu, referitor la aceeași persoană, orice aspecte necesare soluționării cauzei. (5) Comisiile constituite în baza Hotărârii Guvernului nr. 836/2013 privind constituirea și atribuțiile comisiilor de evaluare a incidenței aplicării legii penale mai favorabile în cazul persoanelor aflate în executarea pedepselor și măsurilor educative privative*

de libertate din perspectiva noilor reglementări penale și procesual penale sesizează instanța competentă în situațiile în care cel puțin unul dintre membrii lor apreciază că sunt aplicabile dispozițiile art. 4 sau ale art. 6 din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare.

(6) În cazurile în care apreciază că executarea pedepsei urmează să înceteze în cursul lunii februarie 2014, comisiile sesizează instanța competentă potrivit prezentului articol cu cel puțin 15 zile înainte de data intrării în vigoare a Codului de procedură penală.

(7) Cererile, contestațiile și sesizările privind persoane aflate în stare de libertate se soluționează de către instanța de executare.

(8) În toate cazurile prevăzute la alin. (1), procedura se desfășoară fără participarea procurorului, a condamnatului, căruia i se comunică termenul de soluționare și posibilitatea de a formula concluzii scrise, și fără participarea avocatului condamnatului. Dispozitivul hotărârii se comunică procurorului și condamnatului în ziua pronunțării.

(9) Hotărârea poate fi atacată cu contestație la instanța ierarhic superioară, în termen de 3 zile de la comunicare.

(10) Contestația se soluționează de un complet format dintr-un judecător, cu participarea procurorului și cu citirea condamnatului, în ședință publică.

(11) Hotărârea prin care se constată aplicabilitatea art. 4 sau a art. 6 din Codul penal și se dispune punerea în libertate a condamnatului este executorie. Contestația nu suspendă executarea și se soluționează în termen de 3 zile.

OBSERVAȚII

NCP păstrează o singură variantă de aplicare a legii mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, cunoscută sub imperiul C. pen. 1969 ca aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile în cauze definitiv soluționate. Astfel, aplicarea facultativă prevăzută de art. 15 C. pen. 1969 nu a mai fost reținută de legiuitor.

În aplicarea legii mai favorabile cauzelor definitiv soluționate, spre deosebire de situația reglementată de art. 5 NCP, numărul criteriilor folosite pentru determinarea caracterului mai favorabil al legii noi este mai redus, constând în limitele de pedeapsă prevăzute în cele două legi. În determinarea maximumului special al legii noi, instanța va avea în vedere pedeapsa prevăzută de legea nouă (art. 187 NCP), fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei.

Aceleași considerente au fost avute în vedere de către instanța supremă atunci când a stabilit că modificarea înțelesului expresiei „consecințe deosebit de grave”, explicată în art. 146 C. pen. 1969, nu poate determina schimbarea încadrării juridice dată faptei prin hotărârea anterioară definitivă și reducerea pedepsei aplicate în cauză, o atare modificare de lege nefiind identică cu intervenirea unei legi ce prevede o pedeapsă mai ușoară^[1].

Astfel, în cazul unei infracțiuni de tâlhărie în forma tip pentru care a fost stabilită definitiv o pedeapsă de 8 ani închisoare, instanța urmează să reducă

^[1] ICCJ, Secțiile Unite, Decizia nr. VIII din 5 februarie 2007, publicată în M. Of. nr. 733/30.10.2007.

pedeapsa astfel stabilită la maximumul special stabilit de art. 233 alin. (1) NCP, respectiv 7 ani.

În ceea ce privește pedepsele complementare și măsurile de siguranță prevăzute de legea nouă, alin. (5) stabilește că, în ipoteza în care legea nouă este mai favorabilă din perspectiva pedepsei principale, atunci pedepsele complementare și măsurile de siguranță vor fi executate în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, chiar dacă acestea sunt mai severe decât legea veche.

Alineatul (6) stabilește o regulă derogatorie de la cea prevăzută pentru cauzele aflate în curs de judecată, conform căreia, atunci când legea nouă nu este mai favorabilă din perspectiva pedepsei principale, instanța va aplica totuși legea nouă dacă este mai favorabilă cu privire la pedepsele complementare și măsurile de siguranță, pedeapsa principală urmând să rămână neschimbată.

Ipotezele de aplicare a art. 6 vor fi tratate pe parcursul lucrării în cadrul fiecărei instituții care ridică probleme în acest sens.

Art. 7. Aplicarea legii penale temporare. (1) Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp.

(2) *Legea penală temporară* este legea penală care prevede data ieșirii ei din vigoare sau a cărei aplicare este limitată prin natura temporară a situației care a impus adoptarea sa.

C. pen. 1969

- *Art. 16. Aplicarea legii penale temporare.* Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acest interval de timp.

OBSERVAȚII

În vederea respectării exigențelor de previzibilitate a legii, în art. 7 alin. (2) a fost stabilită definiția legii temporare.

Legea temporară se va aplica în mod obligatoriu infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acest interval de timp [art. 7 alin. (1) NCP]; astfel, chiar dacă legea în vigoare la momentul judecării este mai favorabilă decât legea temporară, instanța va trebui să aplice dispozițiile acesteia din urmă, care *va ultraactiva*.

Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu

Art. 8. Teritorialitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.

(2) Prin *teritoriul României* se înțelege întinderea de pământ, marea teritorială și apele cu solul, subsolul și spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat.

(3) Prin *infracțiune săvârșită pe teritoriul României* se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România.

(4) Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii.

C. pen. 1969

- *Art. 3. Teritorialitatea legii penale.* Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.
- *Art. 142. Teritoriul.* Prin termenul *teritoriu* din expresiile «teritoriul României» și «teritoriul țării» se înțelege întinderea de pământ și apele cuprinse între frontiere, cu subsolul și spațiul aerian, precum și marea teritorială cu solul, subsolul și spațiul aerian ale acesteia.
- *Art. 143. Infracțiune săvârșită pe teritoriul țării.* (1) Prin *infracțiune săvârșită pe teritoriul țării* se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în art. 142 sau pe o navă ori aeronavă română. (2) Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul țării și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sau aeronavă română s-a efectuat numai un act de executare ori s-a produs rezultatul infracțiunii.

OBSERVAȚII

Legiuitorul a integrat în cadrul principiului teritorialității legii penale definițiile termenilor *teritoriu* și *infracțiune săvârșită pe teritoriul României*, care sub legea veche erau definite de art. 142-143 C. pen. 1969. Definiția *infracțiunii săvârșite pe teritoriul României* a suferit două modificări: prima, din rațiuni de acuratețe juridică, înlocuiește navă ori aeronavă română cu expresiile *navă sub pavilion românesc* și *aeronavă înmatriculată în România*; a doua modificare privește extinderea înțelesului noțiunii, infracțiunea urmând să fie considerată săvârșită pe teritoriul României nu numai când pe acest teritoriu au avut loc acte de executare, dar și de instigare și de complicitate sau s-a produs în parte rezultatul infracțiunii.

Art. 9. Personalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani.

(2) În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat.

(3) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază teritorială se află parchetul mai întâi sesizat sau, după caz, a procurorului general al parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Termenul în care procurorul poate emite autorizarea este de până la 30 de zile de la data solicitării autorizării și poate fi prelungit, în condițiile legii, fără ca durata totală să depășească 180 de zile.

C. pen. 1969

➤ *Art. 4. Personalitatea legii penale.* Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, dacă făptuitorul este cetățean român sau dacă, neavând nicio cetățenie, are domiciliul în țară.

OBSERVAȚII

Față de dispozițiile C. pen. 1969, NCP a introdus *condiția dublei incriminări* în ceea ce privește infracțiunile care sunt pedepsite de către legea română cu pedeapsa închisorii de până la 10 ani. În cazul unei pedepse superioare acestei limite, precum și atunci când fapta a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat, condiția dublei incriminări nu este necesară. De asemenea, potrivit NCP, personalitatea legii penale vizează infracțiunile săvârșite în afara teritoriului de către cetățeni români *sau persoane juridice române*, fiind excluse persoanele fără cetățenie, chiar și cu domiciliul în țară.

Totodată, ca o aplicație particulară a principiului oportunității, legiuitorul a condiționat punerea în mișcare a acțiunii penale de autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel sau a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Art. 10. Realitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române.

(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

C. pen. 1969

➤ *Art. 5. Realitatea legii penale.* (1) Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, contra siguranței statului român sau contra vieții unui cetățean român, ori prin care s-a adus o vătămare gravă integrității corporale sau sănătății unui cetățean român, când sunt săvârșite de către un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul țării. (2) Punerea în mișcare a acțiunii penale pentru infracțiunile prevăzute în alineatul precedent se face numai cu autorizarea prealabilă a procurorului general.

OBSERVAȚII

Principiul realității a cunoscut o extindere a domeniului de aplicare, leiului renunțând la enumerarea categoriilor de infracțiuni pentru care poate fi aplicată legea română. Tot o extindere a fost realizată și în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii comise în afara teritoriului țării, fiind inclusă și *persoana fără cetățenie*, fără a distinge după cum aceasta are sau nu domiciliul în România. Referitor la subiectul pasiv, va atrage incidența legii penale române și infracțiunea săvârșită împotriva unei persoane juridice române.

Distinct de condiția autorizării prealabile, NCP prevede că, pentru a atrage aplicabilitatea legii române, fapta trebuie să nu facă obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Art. 11. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri:

a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă;

b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată.

(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică atunci când, potrivit legii statului în care s-a săvârșit infracțiunea, există o cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată.

(3) Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.